

I-V KARAKTERISTIKE Ag/n-Si(111) SCHOTTKY-JEVE BARIERE NANESENE PO METODI CURKA IONIZIRANIH SKUPKOV, CIS

Bruno Cvikel*, Tomo Mrdjen, Matjaž Koželj in Miran Kramberger**,

Institut "J. Stefan", Univerza v Ljubljani, Jamova 39, 61000 Ljubljana, Slovenija

*Tehniška fakulteta, Univerza v Mariboru, Smetanova 17, 62000 Maribor, Slovenija

** Iskra SEMICON, d.d., Gabrsko 12, 61320 Trbovlje, Slovenija

I-V characteristics of the Ag/n-Si(111) Schottky barrier deposited by the ionized cluster beam method, IBC

Abstract

An expression for the current density of tunneling electrons at the metal-semiconductor contact, i.e. in the reverse direction of an I-V Schottky diode characteristic has been derived. The derivation is based upon the assumption that the ionized donors charge density is a linear decreasing function of the distance from the semiconductor surface, the depth denoted by x_1 , whereafter remains constant throughout the depleted region. The parameter x_1 is defined as an effective range of the ionized metal donors within the interior of the semiconductor and depends upon the particular metal deposition method. The results of the derivation offer the basis for the understanding the reverse current I-V characteristics of the Ag/n-Si(111) Schottky diodes deposited by the ionized cluster beam, IBC, deposition method.

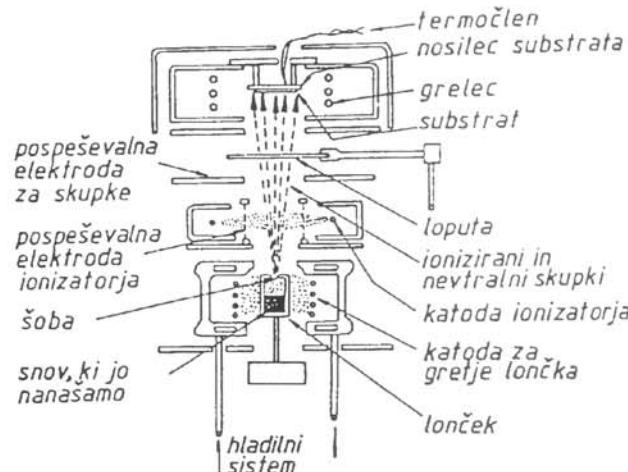
Povzetek

Izpeljan je izraz za gostoto toka elektronov za primer tuneliranja elektronov ob stiku kovina/polprevodnik, to je v zaporni smeri I-V karakteristike Schottkyjevih diod. Izpeljava temelji na predpostavki, da pojemna gostota negibljivih enkrat ioniziranih nosilcev naboja linearno do globine x_1 , nakar je do konca osiromšenega področja konstantna. Parameter x_1 je definiran kot efektivni doseg ionov kovine v notranjosti polprevodnika in je odvisen od metode njene nanašanja. Rezultati izračuna podajajo kvantitativno osnovo za razumevanje zaporne I-V karakteristike po metodi curka ioniziranih skupkov CIS nanesenih Ag/n-Si(111) Schottkyjevih diod.

1 UVOD

Dobro je poznano dejstvo /1,2/, da je mogoče z metodo curka ioniziranih skupkov, CIS (slika 1), dobiti visokokvalitetne tanke plasti raznovrstnih snovi, kot so n.pr.: kovine, polprevodniki, termo-električni materiali, dielektrični, magnetni materiali in celo nekatere organske spojine. Postopek nanašanja tankih plasti poteka za vse omenjene snovi enako in ga je moč strniti na naslednji način: adiabatna ekspanzija, skozi ustrezno šobo v talilnem lončku uparjene snovi v območje visokega ali ultravisokega vakuma, vodi do nastanka skupkov taljenca, to je grozdov nekaj sto ali tisoč med seboj spojenih atomov ali molekul. Le-ti na poti na ustrezno izbrano podlago potujejo najprej skozi ionizator, kjer so podvrženi prhanju z elektroni. V odvisnosti od eksperimentalnih pogojev se do približno 35% skupkov ionizira in le-te je nato pred samim vpodom na podlago moč pospešiti v statičnem električnem polju ter tako vplivati na njihovo translacijsko kinetično energijo. Poudariti gre, da k rasti tanke plasti, to je pojavi, ki je sicer še neraziskan, prispevajo

tako ionizirani kot nevtralni skupki, pri čemer obstajajo indikacije, da h kvaliteti po tej metodi nanesenih tankih plasti odločajoče doprinaša predvsem ionizacija samih skupkov. Raznovrstni pojavi, ki nastopijo ob trku skupkov s površino podlage, so opisani v /1/ in /3/. Med slednjimi so posebej svojevrstni in za področje praktične uporabe zlasti zanimivi tisti pojavi, ki nastopajo na vmesni plasti tedaj, ko se z metodo CIS (v odvisnosti od eksperimentalnih parametrov - pospeševalne napetosti U_a in toka ionizacije skupkov la) nanaša kovino na podlago izbranega polprevodnika. Tako dobijena sestava izkazuje večinoma usmeriške karakteristike in se imenuje Schottkyjeva dioda. Pod ustrezeno eksperimentalno izbranimi pogoji nanoša lahko omenjeno usmeriško vedenje zamenja linearna tokovna I-V karakteristika, kar pomeni, da se sestava tokrat preobrazi v navadni (omski) upor. Pogoji nanoša in značilnosti izmerjenih odvisnosti tovrstnih I-V krivulj, slika 2, Ag/n-Si(111) Schottkyjevih diod, nanesenih po metodi CIS, so podrobnejše opisani v /2/.

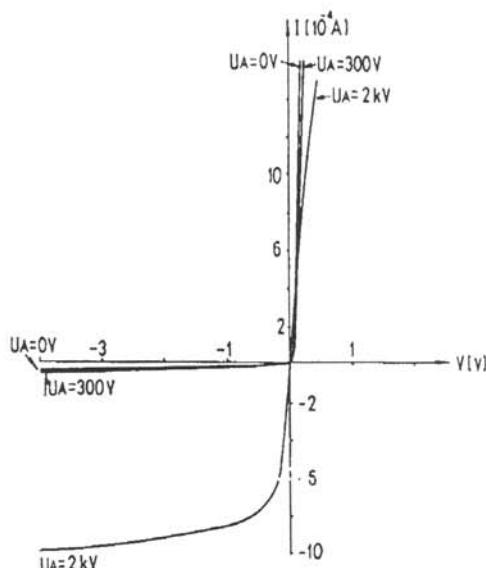

Slika 1. Shema vakuumskoga sistema za nanašanje tankih plasti po metodi curka ioniziranih skupkov.

Pričujoči članek obravnava t.i.m. zaporno karakteristiko omenjenih diod za primer prve, v /2/ razdelane hipoteze, po kateri bi naj bila izrazita spremembra I-V v soodvisnosti (za različne vrednosti pospeševalne na-

petosti U_a ioniziranih skupkov), ki se predvsem odraža v njenem zapornem delu, posledica spremembe koncentracije Ag mikrodelcev v globino silicijeve rezine. V skladu s hipotezo predpostavimo tedaj, da je koncentracija Ag atomov funkcija njihovega povprečnega doseg (le-ta pa je odvisen od pospeševalne napetosti U_a), ki ga je moč dovolj dobro oceniti s standardnimi izračuni /4/. Srebrovi ioni s Si ne tvorijo silicidne spojine in zato je mogoče pričakovati, da lahko zapletena porazdelitev nehomogene prostorske koncentracije Ag^+ ionov v notranjosti Si rezine povzroči zožitev Schottkyjeve potencialne bariere in na takšen način vodi do povečane verjetnosti tuneliranja nosilcev na bojev (elektronov) skozi bariero.

V literaturi /5/ je poznano dejstvo, da se ionska implantacija dopantov Sb v rezino Si, pri čemer so dopanti umeščeni na določeni, od energije implantacije odvisni tanki planarni plasti, ki je vzporedna površini podlage, odraža v zožitvi (v zaporni smeri) Schottkyjeve potencialne bariere. Makroskopsko vzeto, se omenjeni pojav popiše kot navidezno zmanjšanje vrednosti višine bariere in to je bilo tudi eksperimentalno potrjeno /5/. Pri tem pojavu gre za nastanek močno povečane električne poljske gostote v tanki plasti implantiranih Sb donorjev pod površino Si, ki povzroči, da se Ni/n-Si (na površino Si nanesena tanka plast Ni) Schottkyjeva potencialna bariera z rastočo energijo implantacije (in torej z globino implantirane plasti Sb) zmanjšuje za največ približno 30% njene prvotne vrednosti.

Slika 2. Izmerjeni I-V diagrami Schottky-jevih diod Ag/n-Si(111) pri različnih vrednostih pospeševalne napetosti U_a (0V, 300V, 2000V)

V našem primeru gre pa za drugačne pojave. Poučariti gre, da tu ni mogoče govoriti o klasični implantaciji donorjev drugačne kemijske sestave v notranjosti Si podlage, marveč se (domnevno) spremeni - v splošnem zelo zapletena - globinska porazdelitev Ag

ionov /1,3/, ki jo spreminja ustrezna spremembra odvisnosti vedenja I-V krivulj. Sestavi Ag/n-Si(111) Schottkyjeve diode kažejo zaporni tok, ki je funkcija pospeševalne napetosti U_p , Ag ionov, za katerega je značilno dvoje:

- a) nastanek pregiba (nezveznost odvoda toka v zaporni smeri I-V krivulje) in
- b) pregib se z rastočo pospeševalno napetostjo odda-ljuje od koordinatnega izhodišča I-V diagrama - zaporni tok z rastočo napetostjo U_p narašča, slika 2.

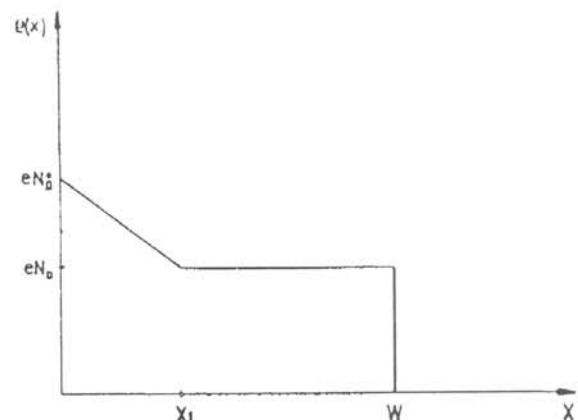
2 Ag/n-Si(111) SCHOTTKY-JEVA BARIERA PO METODI CIS

Augerjev spekter globinske sestave Ag/n-Si(111) Schottkyjeve diode za primer nanosa po metodi CIS, za vrednost $U_a = 600\text{ V}$ in pa I-V diagram za različne vrednosti parametra pospeševalne napetosti ioniziranih Ag skupkov, slika 2, so prikazani v /2/. Za razliko od zgoraj opisanega eksperimenta /5/, doseženega z implantacijo ustreznih donorjev (t.j. Sb atomov) v rezino Si, v danem primeru: a) neposredno dodatno dopiranje ne nastopa in b) nehomogena koncentracija Ag atomov se po globini Si rezine spreminja in je v največji meri odvisna od vrednosti pospeševalne napetosti U_a .

V prvem približku je mogoče predpostaviti, da pojema koncentracija Ag atomov v rezini Si linearno z oddaljenostjo od površine in je na dani oddaljenosti homogena po celi plasti, ki je vzporedna površini podlage. Naj N_d označuje koncentracijo donorjev fosforja v rezini Si, N_{so} koncentracijo Ag ionov na površini, N_n pa koncentracijo vseh donorjev, ki se nahajajo v notranjosti rezine. V skladu s predpostavko velja (sl. 3):

$$N_n = (N_d - N_{so})x/x_1 + N_{so} \quad 0 \leq x \leq x_1 \quad (1)$$

$$N_n = N_d \quad x_1 \leq x \leq w$$

Slika 3. Gostota donorjev v notranjosti polprevodnika, zajeta v modelnem izračunu zaporne karakteristike Ag/n-Si(111) Schottkyjevih diod, nanesenih po metodi curka ioniziranih skupkov, CIS.

pri čemer pomeni označba w , kot je to običajno /6/, širino z elektroni osiromašenega področja polprevodnika, to je območja, kjer se nahaja presežni pozitivni naboje zaradi prisotnosti negibljivih, v kristalno mrežo vpetih ioniziranih donorjev. V izrazu (1), pomeni x_1 povprečni doseg Ag ionov v notranjost Si in je v največji meri odvisen od vrednosti pospeševalne napetosti ioniziranih skupkov U_a .

Gornji porazdelitvi presežnega naboja ustrezeni vrednosti električnega potenciala V in odgovarjajoče električne poljske jakosti E se izračuna iz običajnega izraza $\text{div } D = r(x)$, ($D = \epsilon_s E$, $\epsilon_s = \epsilon \epsilon_0$ in $r(x) = eN_n$), zapisanega v eni razsežnosti. Pogoji, ki jim morata zadostiti oba iskana izraza, so:

$$V(x) = \begin{cases} V_1(x) & 0 \leq x \leq x_1 \\ V_2(x) & x_1 \leq x \leq w \\ V_s & w \leq x \end{cases}$$

pri čemer je V_s (= konstanta) vrednost električnega potenciala v notranjosti polprevodnika, daleč od površine. Zahtevamo, da sta tako potencial kot električna poljska gostota (normalna komponenta) v točki $x = x_1$ zvezna,

$$\begin{aligned} V_1(x_1) &= V_2(x_1) \\ E_1(x < x_1) &= E_2(x > x_1) \text{ za } x = x_1 \end{aligned} \quad (2)$$

Potencial se tedaj lahko zapiše v obliki:

$$\begin{aligned} V_1(x) &= -\frac{e(N_d - N_{so})}{2\epsilon_s} \left[\frac{x^3}{3x_1} + x_1 x - \frac{x_1^2}{3} \right] + \\ &+ \frac{eN_d}{\epsilon_s} \left(w x - \frac{w^2}{2} \right) - \frac{eN_{so}}{2\epsilon_s} x^2 \quad 0 \leq x \leq x_1 \\ V_2(x) &= -\frac{eN_d}{2\epsilon_s} (x - w)^2 \quad x_1 \leq x \leq w \end{aligned} \quad (3)$$

V zgornjih izrazih je privzeto, da je pozitivni naboje ioniziranih donorjev različnih kemijskih sestavin enak e . Odgovarjajoča vrednost električne poljske jakosti je tedaj podana z izrazoma:

$$E_1(x) = \frac{e}{\epsilon_s} \left\{ (N_d - N_{so}) \left(\frac{x^2}{2x_1} + \frac{x_1}{2} \right) - (N_d w - N_{so} x) \right\} \quad x \leq x \leq x_1$$

$$E_2(x) = \frac{e}{\epsilon_s} N_d (x - w) \quad x_1 \leq x \leq w$$

Gostoto zapornega toka, to je površinsko gostoto elektronov, ki teče iz kovine v polprevodnik, se izračuna s pomočjo propustnostnega koeficiente γ , izpeljanega v okviru WKB približka za primer kvantomehanskega tuneliranja nosilcev naboja skozi potencialno bariero /7/. Propustnostni koeficient γ se za primer tuneliranja iz kovine v polprevodnik zapiše:

$$\gamma = \frac{2\pi}{h} \int_0^{x_2} \left[2m_0 (W_p - E_k) \right]^{1/2} dx \quad (4)$$

in gostota toka delcev skozi bariero je tedaj podana z izrazom,

$$J = J_v e^{-2\gamma} \quad (5)$$

V gornjih izrazih pomenijo W_p , E_k in J_v potencialno energijo elektronov, njihovo kinetično energijo ter gostoto vpadnega toka elektronov na mejo, m_0 maso elektrona in h Planckovo konstanto.

Lahko je pokazati, da se enačba (5) prevede na izračun v odvisnosti od pogojev a) $x_1 \leq x_2$ ali b) $x_1 \leq x_2$ naslednjega izraza za zaporni tok (t.j. tok v smeri kovina-polprevodnik), če le privzamemo za vpadno gostoto toka elektronov Maxwellsko porazdelitev:

$$J = \frac{4\pi k T m^* e}{h^3} \int_0^{\varphi_b} e^{-E'/kT} e^{-(32\pi m^* q/h^2)^{1/2} I(E', U)} dE' \quad (6)$$

pri čemer je k Boltzmanova konstanta, T absolutna temperatura, φ_b višina Schottkyjeve bariere, m^* efektivna masa elektrona v smeri $<111>$ v siliciju in q naboje elektrona.

Funkcija $I(E', U)$ je definirana z izrazom:

a) $x_1 \leq x_2$ in $0 \leq x \leq x_2$

$$\begin{aligned} I(E', U) &= \int_0^{x_1} \sqrt{V_1(x) + V_2(x_2)} dx + \\ &+ \int_{x_1}^{x_2} \sqrt{V_2(x) + V_1(x_2)} dx \end{aligned} \quad (7)$$

pri čemer je x_2 rešitev izraza (x_2 je definiran s pogojem E_c (x_2) = E' in E_c je energija prevodnega pasu polprevodnika (slika 4)),

$$V_2(x_2) = \xi - U - E'/q \quad (8)$$

in je implicitno odvisna od vrednosti zaporne napetosti med kovino in polprevodnikom U .

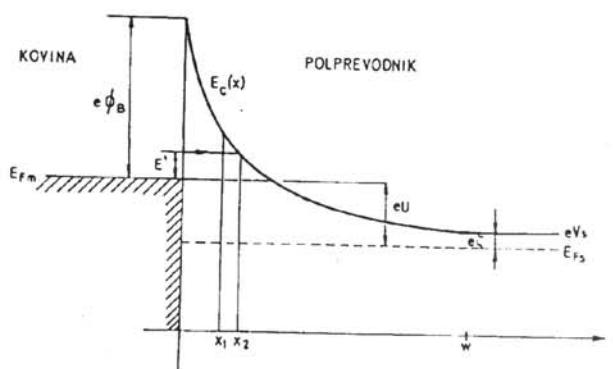
b) $x_1 \leq x_2$ in $0 \leq x \leq x_2$

$$I(E', U) = \int_0^{x_2} \sqrt{V_1(x) + V_1(x_2)} dx \quad (9)$$

toda sedaj je razdalja x_2 (ki je prav tako funkcija zaporne napetosti U podana z rešitvijo izraza:

$$V_1(x_2) = \xi - U - E'/q \quad (10)$$

Integracija po energiji E poteka od Fermijevega nivoja v kovini, slika 4.

Slika 4. Shematska predstavitev energijskih razmer Schottky-jeve potencialne bariere, $e\phi_B$, nastale ob stiku kovina polprevodnik. E_c je energija spodnjega roba prevodnega pasu polprevodnika, x_1 je povprečni doseg Ag ionov v notranjosti rezine Si, U je zaporna napetost, eV_s je potencialna energija elektronov daleč v notranjosti polprevodnika, w podaja širino z elektroni osiromašenega področja in E' je kinetična energija v Si tunelirajočih elektronov kovine. E_{Fm} in E_{Fs} pa sta Fermijevi energiji Ag in Si.

V gornjih izrazih je potrebno poznati širino z elektroni osiromašenega območja v polprevodniku w . S pomočjo slike 4 je moč v ta namen izraziti naslednjo povezavo:

$$q\varphi_B = \frac{eqx_1}{6\varepsilon_s} (N_{so} - N_d) + \frac{eqN_d}{2\varepsilon_s} w^2 + q\xi - qU, \quad (11)$$

pri čemer je izraz ξ definiran z

$$\xi = \frac{kT}{q} \ln \frac{N_c}{N_d}, \quad (12)$$

kjer je N_c efektivna gostota stanj v prevodnem pasu polprevodnika. Enačba (5) v povezavi z enačbo (10) je želeni izraz, ki podaja odvisnost gostote naboja srebrovih ionov N_{so} v polprevodniku na vrednost zapornega toka skozi Schottkyjevo diodo.

3 REZULTAT IN DISKUSIJA

Na sliki 2 predstavljene meritve I - V soodvisnosti za nekatere izmed po CIS metodi nanesenih diod kot funkcija pospeševalne napetosti skupkov, $U_a \neq 0$, kažejo značilno koleno v zaporni smeri. Jasno je razvidno, da postaja prelom tem bolj izrazit in odgovarjajoči zaporni tok tem večji, čim višja je pospeševalna napetost, to pa pomeni čim večji je povprečni doseg Ag^+ ionov v polprevodniku. Izračunani povprečni

doseg podaja za nekatere vrednosti vpadne energije Ag ionov tabela 1. Doseg je izvrednoten pod predpostavko, da Ag ioni vpadajo pravokotno na površino 3 nm debele planarne plasti SiO_2 , ki se navadno stvari na rezini Si v prosti atmosferi tako, da lahko šele pri dovolj veliki vpadni energiji prodrejo v notranjost samega polprevodnika. Doseg v tabeli 1 podaja zgolj slednjo razdaljo.

Tabela 1

Energija (eV)	100	400	800	1000	2000	3000
Doseg (nm)	1.8	3.3	4.2	4.6	6.0	7.1

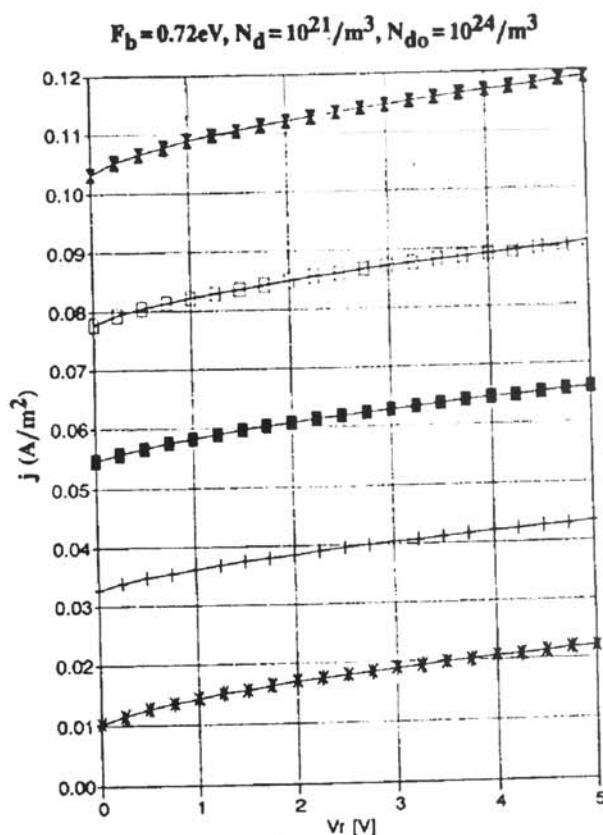
V izračunu, enačba (6), nastopa višina potencialne bariere φ_B , ki je 0.72 eV. Poudariti gre, da v zgoraj prikazani izpeljavi ostaja višina bariere ves čas konstantna, kajti poudarek predloženega pristopa je v ugotavljanju tistega mehanizma, ki vpliva na nastanek preloma z odgovarjajočim povečanjem toka v zapornem delu I-V karakteristike. Le-ta pa bo po pričakovanju bolj ali manj neodvisen od majhne spremembe višine potencialne bariere, torej pojava, ki se hkrati z omenjenim odvija sočasno. Iz omenjenega razloga je v izpeljavi opuščen vpliv zmanjšanje bariere zaradi dodatnega potenciala slike (image potential) /5,6/.

Iz enačbe (6) izračunana gostota zapornega toka J je podana na sliki 5. Vrednosti konstant, ki v izračunu nastopajo, so: $\varepsilon = 12$, $N_d = 10^{21} m^{-3}$, $N_{so} = 10^{24} m^{-3}$, pri čemer je kot osnovni parameter x_1 zavzel vrednosti 2 nm, 10 nm, 18 nm, 26 nm in 34 nm. Vpliv omenjenih vrednosti na velikost izvrednotenega zapornega toka je očiten in kaže kvantitativno ujemanje z eksperimentom. Jasno je razviden skok v okolici zaporne napetosti $V_r = 0$ in to pri vseh vrednostih parametra x_1 , pri čemer pa je skok bistveno večji za večje razdalje, slika 5. Opisano vedenje I-V krivulj je v največji meri funkcija začetne (površinske) koncentracije ioniziranih atomov kovine, N_{so} , ki lahko prodrejo v notranjost polprevodnika. Toda, vrednost izračunanega zapornega toka je za $x_1 = 2$ nm praktično skoraj konstanta, neodvisna od koncentracije N_{so} , za večje vrednosti efektivnega dosega pa so razlike med krivuljami zelo majhne. Zaznavne razlike se pojavijo šele, ko doseže koncentracija N_{so} vrednost okoli $10^{24}/m^3$, slika 5. Rezultati opisanih preliminarnih izračunavanj kažejo, da t.i.m. poslabšanje eksperimentalnih I-V karakteristik v zaporni smeri verjetno niso posledica zgolj nehomogenosti električnega polja, nastalih na robovih kovine na stiku s polprevodnikom (kar v praksi rešujejo s t.i.m. varnostnimi kolobarji - guard rings), marveč so povezane tudi s koncentracijo gostote donorjev (za n-Si) med površino in ustrezno globino znotraj polprevodnika.

Na osnovi opisanih rezultatov modelnega izračuna zaporne I-V karakteristike Ag/n-Si(111) Schottky-jeve diode še ni mogoče ponuditi sklepa, da utegne pri določenih vrednostih parametrov gostote naboja, kot ga podaja x_1 , postati zaporna karakteristika linearna. Kot je znano, izkazuje tedaj tovrstna sestava običajno

omsko upornost, katere vrednost je podana s strmino I-V karakteristike. Poudariti pa gre, da je v gornjem primeru, v nasprotju z razmišljani podanimi v [5], vpliv zmanjšanja efektivne potencialne bariere zanemarjen in je torej limitni pojav omske upornosti v opisanem modelu prvenstveno povejan ne toliko z zmanjševanjem same višine bariere, marveč z "degradacijo zaporne karakteristike", ki utegne biti odvisen, vsaj pri CIS metodi, od koncentracije nesilicidnih donorjev, kot je prikazano zgoraj.

Predstavljeni model zapornega toka skozi Schottkyjevo potencialno bariero, čeprav ustrezeno popiše povečanje gostote toka s povečanim efektivnim dose-

Slika 5. Gostota toka skozi diodo v zaporni smeri v odvisnosti od zaporne napetosti za različne vrednosti parametra efektivnega dosegka kovinskih donorjev v polprevodniku x_1 . Koncentracija donorjev pod površino je $N_{d0} = 10^{24}/\text{m}^3$.

gom donorjev kovine v polprevodniku, je nedodelan v smislu, da je strmina gostote zapornega toka v odvisnosti od napetosti pri vseh vrednostih x_1 praktično konstantna, slika 5. Zdi se, da utegne vplivati na strmino predvsem ustrezena nehomogenost porazdelitve donorjev po notranjosti polprevodnika. Omenjeni zapleteni pojav je potrebno preučiti posebej.

4 SKLEP

Izpeljan je izraz za gostoto toka elektronov za primer tuneliranja nosilcev nabojev na stiku iz kovine v notranjost polprevodnika, to je v zaporni smeri I-V karakteristike Schottkyjeve diode. Izračun temelji na predpostavki, da gostota negibljivih ioniziranih donorjev pod površino polprevodnika linearno pojema do globine x_1 in nato ostane konstantna vse do konca osiromašenega področja, katerega širina je definirana z razdaljo w od površine. Parameter x_1 je v izračunu definiran kot efektivni doseg ionov kovine v notranjost polprevodnika, merjeno od vmesne plasti (interface) ob stiku, ta pa zavisi od metode njene nanašanja na izbrano podlago. Numerično izvrednotena karakteristika izkazuje pri vrednosti zaporne napetosti $U = 0$ nezveznost, ki v največji meri je odvisna od efektivnega dosegka in koncentracije ionov kovine na razdalji x_1 .

Rezultati izračuna podajajo osnovo za razumevanje I-V karakteristik po metodi curka ioniziranih skupkov CIS, nanesenih Ag/n-Si(111) Schottkyjevih diod, kjer kot eksperimentalni parameter nastopa vrednost pospeševalne napetosti ioniziranih skupkov srebra.

5 LITERATURA

- /1/ Toshinori Takagi, "Ionized-Cluster Beam Deposition and Epitaxy", Noyes Publications, ZDA, 1988, glej tudi T. Takagi, Vacuum, 36, (1986) 27
- /2/ B. Cviki, Vakuumist 13, 18 (1993)
- /3/ H. Hsieh and R. S. Averback, Nucl. Inst. and Meth. in Phys. Research B59/60, (1991) 203, glej tudi Phys. Rev. B42, (1990) 5365
- /4/ J. A. Ziegler, J. P. Biersack, U. Littmark, The Stopping and Range of Ions in Solids, Pergamon Press, New York, 1985
- /5/ J. M. Shannon, Solid-State Electronics, 19, (1976) 537
- /6/ E. H. Rhoderick and R. H. Williams, Metal-Semiconductor Contacts, Clarendon Press, Oxford, 1988
- /7/ L. D. Landau and E. M. Lifshitz, Quantum Mechanics, Pergamon Press, 1958, stran 157